

MACIEJ PILZ

WIELKIE JEZIORA MAZURSKIE

TRASA REJSU TURYSTYCZNEGO

2005

Spis treści

1. Wstęp	2
2. Charakterystyka rejsu	3
3. Ramowy program rejsu	4
4. Mapa trasy rejsu	5
5. Opis Krainy Wielkich Jezior	6
6. Opis jezior ujętych na trasie rejsu	9
7. Kanały na trasie rejsu	20
8. Atrakcyjne miejsca na trasie rejsu	21
• Gierłoż – była kwatera Hitlera	21
• Giżycko – zamek krzyżacki	23
• Giżycko – most obrotowy	24
• Giżycko – Twierdza Boyen	26
• Kanał Mazurski	28
• Mamerki	30
• Popielno	33
• Sztynort	34
• Śluza Guzianka	36
• Mikołajki	37
9. Galeria zdjęć	38
10. Bibliografia	42

Wstęp

Celem niniejszej pracy jest przedstawienie gotowej trasy rejsu turystycznego po Mazurach, pod kątem zorganizowanej grupy. Praca ta zawiera ramowy program rejsu z uwzględnieniem dni, opisem miejsc i jezior, po których przebiegać będzie trasa. Ma ona zachęcić młodzież do czynnego wypoczynku, nauczyć podstaw żeglarstwa, przybliżyć historię dawnych Prus Wschodnich i przedstawić największy w Polsce zespół jezior połączonych kanałami, które zajmują 20% powierzchni Krainy Wielkich Jezior.

Trasa rejsu, którą przedstawiłem, jest jedną z wielu propozycji zwiedzenia części Pojezierza Mazurskiego, po którym sam wielokrotnie żeglowałem. W trakcie kilkunastu ostatnich lat nabyłem doświadczenia uprawiając „żeglarstwo szuwarowe” po jeziorach mazurskich, oraz odbywając rejsy morskie po wodach Bałtyku.

Moja pasja do żeglarstwa i zwiedzania Mazur narodziła się podczas studiów na Akademii Wychowania Fizycznego, gdzie wybrałem powyższą specjalizację. Posiadam patent sternika jachtowego, sternika motorowodnego oraz instruktora żeglarstwa.

Obszerny materiał do napisania tej pracy dostarczyły mi strony internetowe, książki i czasopisma o tematyce żeglarskiej.

Wielkie Jeziora Mazurskie – rejs turystyczny

Charakterystyka rejsu turystycznego.

Jest to wyprawa grupy jachtów, które płyną wspólnie ustaloną trasą. Podzieleni na załogi żeglujemy pod opieką wykwalifikowanej kadry. Każda załoga ma swojego sternika, pod opieką którego żeglują, wypoczywa i wspólnie przyrządza posiłki. W ciągu dnia odpowiednio do programu i pogody żeglujemy, kąpiemy się, czynnie wypoczywamy i zwiedzamy atrakcyjne miejsca położone na trasie (często niedostępne od strony lądu).

Jest czas na spacer po znanych miejscowościach, wędkowanie, pieczenie kiełbasek przy ognisku i wspólne śpiewanie szant. Nocujemy w coraz to innych miejscach – na cichych, leśnych bindugach i miejskich portach. Każda załoga spędza noc na swoim jachcie, który wyposażony jest w instalację elektryczną i wodną, ładowanie akumulatora z silnika, pełne wyposażenie kambuzowe oraz kabinę WC. Jachty są ubezpieczone, posiadają OC i casco.

Dojazd oraz miejsce rozpoczęcia i zakończenia.

Młodzież szkolna od dnia wyjazdu ze swojej miejscowości do dnia przyjazdu pozostaje pod stałą opieką kadry pedagogicznej, która posiada odpowiednie kwalifikacje do prowadzenia jachtu żaglowego oraz wiedzę i doświadczenie z zakresu turystyki kwalifikowanej. Jachty wycarterowane zostają z portu w Węgorzewie, gdzie rejs się rozpoczyna i kończy.

Główne wymagania i niezbędne wyposażenie.

Zgłoszenie uczestnictwa – umowa, ukończone 12 lat, odpowiednia karta (kolonijna) ze zgodą lekarza i rodziców, legitymacja szkolna, książeczka usług medycznych oraz umiejętność pływania w pław minimum 200 m.

Należy zabrać ze sobą śpiwór, nieprzemakalną kurtkę (sztormiak), polar, dres, obuwie sportowe, czapkę z daszkiem, strój kąpielowy, latarkę i krem z filtrem.

Program rejsu.

Jest to rekreacyjne pływanie, bez szkolenia na patent. Codziennie pokonujemy duże odległości aby zobaczyć jak najwięcej mazurskich akwenów. Początkujący uczestnicy mogą zdobyć doświadczenie żeglarskie i poznać zasady sprawnej obsługi jachtu żaglowego a osoby posiadające patent rozwijają swoje umiejętności i wiedzę z zakresu żeglarstwa.

Rejs ma zachęcić młodzież do czynnego wypoczynku, pokazać piękno i historię Mazur oraz uczyć żyć w harmonii z otoczeniem i przyrodą – z uwzględnieniem ekologii.

Ramowy plan dnia.

- 08.00 – 09.00** pobudka, toaleta poranna.
- 09.00 – 09.10** odprawa załóg, i kadry, plan dnia.
- 09.10 – 10.00** śniadanie.
- 10.00 – 18.00** zajęcia według planu z przerwą na obiad.
- 18.00 – 19.00** kolacja.
- 19.00 – 23.00** ognisko, łowienie ryb, gry i zabawy ruchowe itp.
- 23.00 – 08.00** cisza nocna.

Ramowy program rejsu (8 dni)

Niniejszy program jest przykładem jednej z wielu możliwości rozplanowania trasy i nie należy go traktować jako ściśle obowiązującego rozkładu. Trasa ustalana jest na bieżąco i realizowana w zależności od pogody.

1. Węgorzewo – Sztynort.

Przyjazd ok. godziny 15.00. Podział na załogi, zaokrętowanie, zaprowiantowanie, wstępne szkolenie (bhp żeglarstwa !). Rzeką Węgorapą wypływamy na jezioro Mamry, * Dargin i kierujemy się do Sztynortu. Wieczorem szanty w słynnej tawernie „Zęza”.

2. Sztynort – Giżycko – jez. Jagodne (leśny kemping).

Rano zwiedzamy Sztynort i wypływamy na jez. Dargin, Kisajno, Tracz i dopływamy do Giżycka * (kanał z pruskim mostem obrotowym). Zwiedzanie miasta i obiad w barze „Omega”. Po południu wypływamy na jez. Niegocin, Boczne, * Jagodne i Jagodne Mniejsze. Łowienie ryb i pieczenie kielbasek na ognisku.

3. Leśny kemping na jez. Jagodne Mniejsze – Mikołajki – Popielno.

Żeglujemy po jez. Jagodne i kierujemy się do kanałów. * Wypływamy na jez. Tałty i płyniemy do żeglarskiej stolicy Mazur. * Zwiedzanie Mikołajek. Jez. Mikołajskim dopływamy do największego jeziora w Polsce – Śniardwy. Nocleg w uroczym porcie Popielno (stacja badawcza PAN).

4. Popielno – Ruciane Nida.

Rano kąpiel i wypływamy na jez. Śniardwy, Beldany. * Przechodzimy przez służę Guzianka i wpływamy na jez. Guzianka. Nocleg w Rucianem u Faryja. Wychodzimy na dyskotekę.

5. Ruciane Nida – Wierzba (cypel).

* Płyniemy na jez. Nidzkie i wracamy w kierunku służy Guzianka. * Żeglujemy po Beldanach. Nocleg na Wierzbie. Łowienie ryb, ognisko.

6. Wierzba – Mikołajki – Kula.

Jez. Mikołajskim dobijamy do Wioski Żeglarskiej w Mikołajkach. * Po obiedzie wypływamy na jez. Tałty i * kanałami przechodzimy na jez. Jagodne. Nocujemy przy kanale Kula.

7. Kula – Giżycko – Mamerki.

* Jez. Boczne, Niegocin. Krótki postój obiadowy w Giżycku. * Kanałem Łuczańskim wypływamy na jez. Tracz, Kisajno, Dargin, * Mamry i wzdłuż największej wyspy Mazur (Upały) dopływamy do jez. Przysań. Nocujemy w Mamerkach. Impreza pożegnalna.

8. Mamerki – Węgorzewo.

Rano kąpiel (bardzo czysta woda). Zwiedzanie Kanału Mazurskiego i kompleksu bunkrów z czasów II wojny (Naczelnego Dowództwa Wojsk Lądowych III Rzeszy). Jez. Mamry wracamy do portu w Węgorzewie. Klar jachtów, zdanie osprzętu i wyjazd.

* - kładzenie masztu.

Mapa trasy

Noclegi : 1 - Sztynort, 2 – jez. Jagodne Mniejsze (leśny kemping), 3 – Popielno,
4 – Ruciane Nida, 5 – Wierzba (cypel), 6 – Kula, 7 – Mamerki,

Wielkie Jeziora Mazurskie

Wielkie Jeziora Mazurskie stanowią największy w Polsce zespół połączonych kanałami jezior i zajmują około 20% powierzchni Krainy Wielkich Jezior. Bogactwo jezior sprawia, że krajobraz tego regionu wyróżnia się na tle pozostałych regionów przyrodniczych Polski.

Położenie

Wielkie Jeziora Mazurskie położone są we wschodniej części Pojezierza Mazurskiego. Granice obszaru pokrywają się z geograficznymi granicami mezoregionu Krainy Wielkich Jezior Mazurskich, obejmując dodatkowo fragment Równiny Mazurskiej. Na południu Wielkich Jezior Mazurskich znajduje się zwarty kompleks Puszczy Piskiej, a od wschodu ogranicza kompleks Puszczy Boreckiej. Na północy obszar graniczy z Krainą Węgorapy, a od zachodu z Pojezierzem Mrągowskim.

Krajobraz

Krajobraz kształtował się podczas fazy pomorskiej zlodowacenia bałtyckiego. Wielkie Jeziora Mazurskie stanowią głębokie poprzeczne obniżenie w wyniesionym garbie pojeziernym. Podczas kolejnych postojów cofający się lodowiec usypywał wzgórza morenowe, zbudowane ze żwiru, gliny oraz dużej ilości naniesionych przez lodowiec głazów. Wzgórza moreny czołowej tworzą biegnące równoleżnikowo, równoległe do siebie ciągi. W zagłębieniach między wzgórzami moreny czołowej lodowiec pozostawił olbrzymie bryły martwego lodu, które po wytopieniu się wypełniły wodami misy wytopiskowe i rynny. Cofający lodowiec pozostawił po sobie również niecki moreny dennej, gdzie uformowały się torfowiska, bagna oraz płytkie jeziora.

W ten sposób powstał połączony system wielkich jezior, który na północy rozpoczyna rozgałęziona morenowa niecka kompleksu jeziora Mamry. Poniżej położone jest jezioro Niegocin przechodzące w jeziora rynnowe: Ryńskie, Tałty, Mikołajskie, Beldany i Nidzkie. Na wschód od jeziora Mikołajskiego położone jest największe w Polsce jezioro Śniardwy. Jeziora połączone są systemem kanałów i mają wyrównany poziom wód na wysokości 116m. Wody z jezior odpływają w dwóch kierunkach - za pośrednictwem Węgorapy wypływającej z jeziora Mamry do Pregoly oraz za pośrednictwem Pisy wypływającej z jeziora Roś do Wisły.

Na południu Krainy Wielkich Jezior Mazurskich występują rozległe równiny – sandry, uformowane z piasków naniesionych przez wody topniejącego lodowca. Występują również nieregularne wzgórza o łagodnym spadku – kemy oraz wydłużone pagórki o stromych zboczach – ozy.

Ekosystem

Skład flory jaka występuje w Krainie Wielkich Jezior Mazurskich wykształcił się w wyniku zmian klimatycznych, wędrówek oraz osiedlania się roślin które pochodziły z różnych obszarów fitogeograficznych. Szata roślinna odznacza się różnorodnością zespołów

roślinnych. Duży wpływ na charakter szaty roślinnej wywarł stosunkowo surowy klimat. Występują tu gatunki pochodzenia północnego w tym wiele gatunków uchodzących za relikty polodowcowe, które przetrwały z dawnych okresów geologicznych.

Większość jezior pod względem biologicznym ma charakter eutroficzny. Są to jeziora żyzne, o wodach mało natlenionych i słabo przejrzystych. Roślinność, która porasta brzegi wykazuje charakterystyczną strefowość. Granice między lądem a wodą zajmuje pas oczeretów. W zwartych zespołach dominuje trzcina pospolita (*Phragmites australis*), rzadziej występuje oczeret jeziorny (*Schoenoplectus lacustris*), pałka szerokolistna (*Typha latifolia*) oraz tatarak (*Acorus calamus*).

W następnej strefie, którą stanowią rośliny o liściach pływających występują grążel żółta (*Nuphar lutea*), grzybienie białe (*Nymphaea alba*), rdestnice: pływająca (*Potamogeton natans*) i połyskująca (*Potamogeton lucens*). Spośród roślinnych relikwów polodowcowych występują grzybienie północne (*Nymphaea candida*), Przemieszczając się w głąb jeziora występują rośliny o liściach zanurzonych. Do roślin całkowicie zanurzonych w wodzie należą m.in. rdestnice (*Charophyta*), moczarka kanadyjska (*Elodea canadensis*), rogatek sztywny (*Ceratophyllum demersum*), wywłócznik kłosowy (*Myriophyllum spicatum*), przesiąkra okółkowa (*Hydrilla verticillata*) stanowiąca relikw polodowcowy. W strefie roślin podwodnych, w najgłębszych partiach zbiorników wodnych występują ramienice (*Charophyta*) i mech wodny (*Riccia fluitans*).

Niskie brzegi jezior oraz bagna śródlądne porastają olsy charakteryzujące się kępkową strukturą. W kotlinie jeziora Mamry występuje fragment lasu łęgowo – jesionowego, w innych częściach kraju łęgi porastają doliny rzek. Bogaty podszyt stanowią czeremcha (*Prunus padus*), kalina (*Viburnum opulus*), kruszyna (*Frangula alnus*). W bujnym runie występują gatunki chronione: wawrzynek wilczełyko (*Daphne mezereum*), który jest rośliną trującą i storczyk podkolan zielonawy (*Platanthera chlorantha*).

Wysokie brzegi jezior Śniardwy, Tałty i Ryńskiego porastają rośliny tworzące murawy kserotermiczne. Mocno nasłonecznione zbocza wzgórz morenowych stanowią żyzne siedlisko, na którym wyrastają bujne murawy z udziałem chabra łąkowego (*Centaurea jacea*), koniczyzny polnej (*Trifolium arvense*), świetlika łąkowego (*Euphrasia rostkoviana*), goździka nakrapianego oraz ciepłolubne zarośla dzikich róż (*Rosa canina*), głogu (*Crataegus monogyna*) i leszczyny (*Corylus avellana*). Dużą osobliwość stanowią występujące na tym terenie dwa najrzadsze chronione gatunki, których stanowiska znajdują się na brzegu jeziora Ryńskiego: dziewięsiś bezłodygowy (*Carlina acaulis*) i zawilec wielokwiatowy (*Anemone sylvestris*).

Znaczne powierzchnie zajmują zbiorowiska roślinności torfowiskowej. Występują nad brzegami jezior oraz w miejscach gdzie wcześniej występowały zbiorniki wodne, wypełnione torfem i wypłycone na skutek zarastania oraz osuszania. Są to torfowiska niskie i przejściowe. Część z nich została osuszona i zamieniona w łąki. Zachowała się tu największa grupa gatunków rzadkich, określanych mianem relikwów polodowcowych.

Jedyne stanowisko w Polsce na terenie Wielkich Jezior Mazurskich zajmuje przytulia trójdzielna (*Galium uliginosum*). Ochronie podlegają również: brzoza niska (*Betula humilis*), wierzba borówkolistna (*Salix myrtilloides*) i wierzba lapońska (*Salix lapponum*). Torfowiska niskie porośnięte są przez liczne gatunki turzyc (*Cyperaceae*). Torfowiska wysokie zajmują niewielkie powierzchnie i porośnięte są sosnowym borem bagiennym (*Vaccinio uliginosi-Pinetum*). W runie można spotkać rzadkie gatunki pochodzenia północnego takie jak: bażyna czarna (*Empetrum nigrum*), rosiczka okrągłolistna (*Drosera rotundifolia*), żurawina błotna (*Vaccinium oxycoccos*).

Znaczne powierzchnie zajmują przestrzenie bezdrzewne - łąki oraz pastwiska. Na łąkach wyżej położonych, na glebach mineralnych występują łąki suche. Rozwiniął się tu zespół roślin, wśród których spotkać można jaskier ostry (*Ranunculus acris*), pięciornik gęsi

(*Potentilla anserina*), stokrotkę pospolitą (*Bellis perennis*). W dolinach cieków oraz w miejscach osuszonych torfowisk powstały łąki wilgotne, rośnie tu kuklik zwisły (*Geum rivale*), bodziszek łąkowy (*Geranium pratense*), wiaźówka błotna (*Filipendula ulmaria*). Puszcza Piska to największy kompleks leśny na tym terenie. Porastają ją bory sosnowo-świerkowe z dużym udziałem gatunków liściastych. Występują: lipa drobnolistna (*Tilia cordata*), dąb szypułkowy (*Quercus robur*), klon (*Acer platanoides*), osika (*Populus tremula*). Charakterystyczny jest brak buka, który na tym terenie zastępuje grab (*Carpinus betulus*).

Ptaki

Wielkie Jeziora Mazurskie są ciekawym i bogatym siedliskiem najróżniejszych ptaków. Nad brzegami jezior oraz na bagnach gnieźdzą się liczne gatunki ptaków wodnych i błotnych. Spotkać tu można płaskonosą (*Anas clypeata*), perkozę dwuczubego (*Podiceps cristatus*), łyskę (*Fulica atra*) oraz mewę śmieszka (*Larus ridibundus*). W trzcinowiskach gnieździ się bąk (*Botaurus stellaris*), bączek (*Ixobrychus minutus*), wodnik (*Rallus aquaticus*). Licznie występują kormorany (*Phalacrocorax carbo*) i czaple (*Ardea cinerea*). Typowym gatunkiem jeziornym jest łabędź niemy (*Cygnus olor*), którego duża kolonia znajduje się na jeziorze Łuknajno. Gniazduje rzadki bocian czarny (*Ciconia nigra*), czajki (*Vanellus vanellus*), bekasy (*Gallinago media*), bataliony (*Philomachus pugnax*). Na śródleśnych bagnach spotkać można żurawia (*Grus grus*). Na uwagę zasługują również występujące na tym obszarze ptaki drapieżne. Z rzadkich gatunków należy wymienić gnieźdzące się tutaj: kania czarna (*Milvus migrans*) i rdzawa (*Milvus milvus*), orlik krzykliwy (*Aquila pomarina*) oraz bielik (*Haliaeetus albicilla*).

Ochrona przyrody

Południowa część Wielkich Jezior Mazurskich – rejon jeziora Śniardwy - objęty został ochroną w granicach Mazurskiego Parku Krajobrazowego. Ponadto, najcenniejsze przyrodniczo obszary objęto ochroną rezerwatową. Najwięcej powołano rezerwatów ornitologicznych, w celu ochrony miejsc lęgowych ptactwa wodnego, oraz rezerwatów ornitologiczno-krajobrazowe. Rezerwat "Siedmiu Wysp Jeziora Oświn" oraz rezerwat "Jezioro Łuknajno" zostały wpisane na listę Konwencji Ramsarskiej, chroniącej tereny bagienne i błotne o międzynarodowym znaczeniu. Rezerwat "Jezioro Łuknajno" ze względu na swe wyjątkowe walory, występuje tu jedna z najliczniejszych w Europie i największa w Polsce kolonia łabędzia niemego, został wpisany na światową listę rezerwatów biosfery. Znajdujące się na terenie Wielkich Jezior Mazurskich pomniki przyrody w większości stanowią głązy narzutowe oraz sędziwe drzewa.

Opis jezior ujętych w trasie

Wielkie Jeziora Mazurskie

Jezioro Beldany

■

Otoczone ze wszystkich stron Puszcą Piską mają swój niepowtarzalny urok. Każdy zakręt odsłania nowe malownicze widoki, a niewielkie zatoczki kryją bajeczne kąpieliska. Las nieomal wchodzi tu do wody, więc bez trudu można połączyć sporty wodne z grzybobraniem czy spacerami po puszczy. Trudno się dziwić, że w ciągu dwóch letnich miesięcy brzegi są dosłownie oblepione urlopowiczami, a spod powierzchni żagli nieraz trudno dostrzec wodę.

Na szczęście, uroczych zakątków jest tu tyle, że każdy zdoła znaleźć coś dla siebie.

Beldany mają niemal 12,5 km długości, a w najwęższych miejscach zaledwie 200 m szerokości. Jezioro, dzielące się na kilka wyraźnych odcinków, graniczy od północy z Jeziorem Mikołajskim. Przyjmuje się, że Beldany zaczynają się na wysokości bindugi Stanik (brzeg zachodni) i krańca Popielskiego Rogu (brzeg wschodni). Po wschodniej stronie wejścia na jezioro rozciąga się płycizna z kępą szuwarów, a za nią dwie niewielkie, zatrzcinione wysepki. Beldany są w tej części wąskim (ok. 500 m prowadzącym z północnego wschodu na południowy zachód) korytarzem, który po ok. 3 km wyraźnie się rozszerza. Na zachodnim brzegu otwiera się w tym miejscu **Zatoka Iznocka**, do której uchodzi rzeka Krutynia. Po 2 km jezioro znowu się zwęża. Odcinek o kierunku północ - południe ma mniej więcej 800 m szerokości i 4 km długości. Wyspa Kamieńska (zwana również Mysią), na pierwszy rzut oka wydająca się być fragmentem zachodniego brzegu, dodatkowo ogranicza szlak wodny. Na wysokości półwyspu **Góły Rożek** jezioro ponownie rozszerza się, tworząc po zachodniej stronie Zatokę Wygryńską. Tutaj Beldany są najszersze - 2,5 km, ale leżąca przy wejściu do zatoki Wyspa Wygryńska zamyka perspektywę. Na ostatnich 2 km - od leżącej na środku jeziora Wyspy Piasecznej do śluzy w Guziance - Beldany zwężają się coraz bardziej, aby zakończyć się małą, szeroką najwyżej na 200 m zatoczką przed wejściem do śluzy Guzianka, przez którą można przepłynąć na jeziora Guzianka Mała i Wielka, a dalej na Jezioro Nidzkie.

Maksymalną **głębokość** - 46 m - Beldany osiągają na wysokości Kamienia. Średnią głębokość określono na 10 m. Akwen jest **wymarzonym miejscem dla jachtów o dużym zanurzeniu**. Niemal wszędzie dno opada bardzo stromo tuż przy samym brzegu, więc nie ma żadnych problemów z wychodzeniem na ląd.

Beldany leżą w całości na terenie **Mazurskiego Parku Krajobrazowego**, który być może w niedalekiej przyszłości stanie się Parkiem Narodowym. Póki co, woda w jeziorze należy do III klasy czystości. W północnej części Beldan łowi się sandacza, szczupaka, okonia i węgorza, w części południowej żyje głównie leszcz i płoć.

Jezioro Boczne

■

Jezioro Boczne jest w zasadzie wydłużoną zatoką na południowym zachodzie Niegocina. Prawo do własnej nazwy zyskało dzięki sporym rozmiarom – ma 3 km długości i szerokość dochodzącą do 1 km.

Na południu (poprzez kanał Kula) łączy się z jez. Jagodne, na północnym wschodzie znajduje się szerokie przejście na Niegocin. Oczywiście jest zatem, że przez Boczne muszą przepłynąć wszyscy wodniacy zmierzający z południa na północ bądź odwrotnie. Nad brzegami jeziora rozłożyły się dwie wsie, będące dziś popularnymi letniskami. Na północno-zachodnim brzegu leży niewielkie i spokojne Bogaczewo. Naprzeciwko, na brzegu wschodnim – większe i znacznie bardziej ożywione Rydzewo.

Jezioro Boczne należy do typu sielawowego. Czystość jego wód zależy w dużym stopniu od czystości wód Niegocina. W ostatnich latach, dzięki uruchomieniu nowoczesnej oczyszczalni ścieków w Giżycku, uległa ona zdecydowanej poprawie i obecnie jezioro należy do III klasy czystości. Wody Boczne są silnie zeutrofizowane. W okresie letnim często „zakwitają”.

Jezioro Dargin

■

Obco brzmiąca w uszach nazwa "Dargin" ma swoje korzenie w kulturze Prusów. Starobałtycki rdzeń *darg* oznacza "wilgotny, słotny, mokry" - widać Prusowie nie mieli najlepszego zdania o pogodzie panującej na jeziorze.

Jezioro Dargin jest największym ze wszystkich akwenów na północ od Giżycka. Ze wschodu na zachód ma 10,1 km, a z południa na północ - 5,6 km. Największa głębokość - 37,6 m znajduje się w centralnej części jeziora. Na wschodzie Dargin niemal niepostrzeżenie przechodzi w jezioro Łabap. Granicę między akwenami wyznacza maleńka wysepka Ilma. Równie trudne do wyznaczenia są południowe krańce jeziora. Przyjmuje się, że linia Królewski Róg - Wysoki Róg oddziela Dargin od leżącego na południu Kisajna. Na północy most drogowy, przerzucony ponad jeziornym przesmykiem, w oczywisty sposób określa granicę między Darginem a Kirsajtami. Na północnym brzegu jeziora, dokładnie naprzeciwko Kisajna, znajduje się krótki kanał prowadzący na niewielkie Jezioro Sztynorckie. W południowej części jeziora znajduje się archipelag dwóch wysp noszący nazwę Poganckie Kępy. Jezioro należy do typu **sielawowego**, a jego wody jeziora zaliczane są do **II klasy czystości**.

Wielkie Jeziora Mazurskie

Jezioro Guzianka Wielka

Guzianka Wielka, wbrew pozorom, nie oszałamia rozmiarami – ma 2,6 km długości, ale za to jest dosyć głęboka – maksymalnie 25,9 m. Woda należy do II klasy czystości. Jest to jezioro typu leszczowego.

Na północy akwen rozpoczyna się wąską cieśniną łączącą go z Guzianką Małą. Po 200 m jezioro rozszerza się, tworząc czworokąt o wymiarach ok. 600 na 1000 m, a następnie przybiera kształt wstęgi o szerokości ok. 150 m, prowadzącej na południowy zachód.

Wielkie Jeziora Mazurskie

Jezioro Jagodne

■

Jezioro Jagodne wypełnia długą na 8,7 km rynną o osi południowy zachód - północny wschód. Maksymalna szerokość akwenu wynosi 1800 m, a największa głębokość - 37,4 m.

Linia brzegowa jest dosyć urozmaicona. W północnej i południowej części jezioro tworzy kilka wyraźnych zatok, z których dwie - jez. Mulik na północy i Jezioro Szymoneckie na południu - traktowane są czasami jako odrębne akweny. W środkowej części jeziora z wody wyłaniają się trzy bezimienne wyspy. Wody Jagodnego należą do III klasy czystości. Spływy z pól uprawnych, zajmujących znaczną część brzegów jeziora, spowodowały jego eutrofizację. Jagodne bardzo często "kwitnie" - jego woda zamienia się wówczas w zieloną zupę, zagęszczoną przez kuleczki glonów. Jezioro zaliczane jest do typu sielawowego. Na południu z Jagodnego prowadzą w kierunku Tałt kanały. Na północy jezioro łączy się krótkim kanałem Kula z Jeziorem Bocznym. Przez jezioro prowadzi szlak wodny z Mikołajek do Giżycka (41 km), po którym kursują statki białej floty.

Na jeziorze nie ma szczególnych przeszkód nawigacyjnych. Należy jednak uważać na tłok w pobliżu wejścia do Kanału Szymońskiego i do kanału Kula i nie utrudniać dodatkowo sytuacji składaniem masztu na środku szlaku żeglownego.

Wielkie Jeziora Mazurskie

Jezioro Kisajno

■

W południowej części jeziora krajobraz urozmaica 14 różnej wielkości wysp. Zamykają one perspektywę, sprawiając, że Kisajno wygląda na znacznie mniejsze niż w rzeczywistości. Ponieważ wszystkie wyspy są ulubionymi miejscami gniazdowania i żerowania licznych gatunków ptaków wodnych, objęto je ochroną rezerwatową. Wstęp na wyspy jest zabroniony.

Kisajno zajmuje południowy fragment akwenu Mamr. Ma 8,5 km długości, jego szerokość dochodzi do 3 km, a głębokość sięga 25 m. Na południu jezioro poprzez kanał Piękna Góra łączy się z jez. Tajty (skąd poprzez Kanał Niegociński można przepłynąć na jez. Niegocin). Na południowym wschodzie, w niewielkiej zatoce Tracz znajduje się wejście do Kanału Łuczańskiego (Giżyckiego), który prowadzi bezpośrednio na jez. Niegocin. Część jeziora leżąca pomiędzy wyspami a zachodnim brzegiem nosi romantyczną nazwę "Łabędziego Szlaku" - i rzeczywiście, jest to prawdziwe królestwo tych dostojnych ptaków. Północna część jeziora, od wysokości półwyspów Sarni i Olchowy Róg ma zupełnie inny charakter. Woda rozlewa się tu szeroko. Granica z jeziorem Dargin przebiega na wysokości Królewskiego i Wysokiego Rogu, ale jest trudna do uchwycenia, bo na swoim północnym krańcu Kisajno ma szerokość 2,5 km. Jezioro zaliczane jest do typu leszczowego, a jego wody mają II klasę czystości. Po Kisajnie kursują liczne statki białej floty. Główny tor wodny prowadzi wzdłuż wschodniego brzegu z zatoki Tracz do Królewskiego Rogu, a dalej przez Dargin w stronę mostu na Kirsajtach i do Węgorzewa (odległość z Giżycka do Węgorzewa wynosi 26 km). Statki wycieczkowe odbywają również spacerowe rejsy po zachodniej stronie wysp - Łabędzim Szlakiem.

Wielkie Jeziora Mazurskie

Jezioro Kotek Wielki

■

Kotek Wielki jest nadspodziewanie mały. Jezioro ma zaledwie 16 ha powierzchni, a zarośnięte jest tak, że poza szlakiem wodnym stanowi właściwie jednolity pas trzcin.

Po południowej stronie widać zabudowania i maszty stojących w porcie jachtów. Osłonięty basen portowy należy do Stacji Żeglarskiej Zielony Gaj. Znudzeni wodą mogą pożyczyć rower górski (30 zł/doba) i wyruszyć na podbój Mazur od strony lądu. Żeby napić się czegoś zimnego w Zielonym Gaju, nie trzeba schodzić z kei – bar działa nad samą wodą. Warto wdrapać się na niewielką skarpe, na której między drzewami jaśnieją ściany murowanego dworku.

Jezioro Mamry

■

Krajobraz jeziora Mamry różni się zasadniczo od tego, jaki spotkać można na południu Wielkich Jezior. Jezioro powstało w zagłębieniu moreny dennej, co oznacza, że dominują tu duże przestrzenie wodne, na których wiatr może rozpędzać się do woli. Pewne urozmaicenie monotonnych połaci jezior stanowią liczne wyspy, będące rezerwatami przyrody.

Brzegi tej części krainy są słabiej zagospodarowane niż tłoczne południe. Więcej jest pól i łąk, lasy są w przeważającej części wilgotne, liściaste. Można tu jednak znaleźć sympatyczne przystanie. Węgorapa, a następnie Kanał Węgorzewski, doprowadzają do samego centrum Węgorzewa - najdalej wysuniętego na północ miasta Krainy Wielkich Jezior Mazurskich. Na zachód od jeziora Przysań znajduje się duży kompleks bunkrów z II wojny światowej i początkowy odcinek Kanału Mazurskiego - unikalnej budowli hydrotechnicznej, która miała połączyć Mazury i Bałtyk.

Jezioro Mamry, nazywane też "Mamrami właściwymi", zajmuje północną część kompleksu Mamr. Na południu wąskie przejście łączy je z jez. Kirsajty, a na południowym wschodzie przesmyk Kalska Bramka prowadzi na Święcajty. Na północnym wschodzie z jeziora wypływa rzeka Węgorapa, a na północnym zachodzie znajduje się wejście do niedokończonego Kanału Mazurskiego. Jezioro ma 7,6 km długości i 5,2 km szerokości i jest silnie rozgałęzione. Duża zatoka na północy wyodrębniana jest jako jezioro Przysań, a zatoka na południowym wschodzie, przy przejściu na Święcajty, nazywana jest jeziorem Bodma. W środkowej części akwenu, bliżej zachodniego brzegu, znajduje się potężna wyspa Upały, a na południe od niej wysepka Mała Kępa i maleńkie Wyspy Gniłe. Akwen pomiędzy wyspami a zachodnim brzegiem nosi nazwę Mamry Małe albo Mamerki. W najgłębszym miejscu, na jez. Przysań, Mamry mają 43,8 m, ale ich średnia głębokość nie przekracza 10 m. Wody należą do pierwszej klasy czystości - przede wszystkim dlatego, że nad Mamrami nie ma żadnej większej miejscowości, a do jeziora nie wpada żadna zanieczyszczona ściekami rzeka. Jezioro należy do typu sielawowego. Oznakowany szlak wodny prowadzi na Mamrach pomiędzy wejściem na jez. Kirsajty a wypływem Węgorapy (6,6 km). Trasą tą kursują statki białej floty.

Wielkie Jeziora Mazurskie

Jezioro Mikołajskie

Miejscem, w którym skupia się życie towarzyskie wodniaków, są położone w północnym krańcu jeziora Mikołajki, często nazywane żeglarską stolicą Mazur. Pływać po Wielkich Jeziorach i nie zajrzeć do Mikołajek - to niewybaczalne niedopatrzenie. Nawet jeżeli nad szanty i inne zabawy przedkłada się kontakt z naturą, chwilowy powrót do cywilizacji będzie miłą odmianą.

Jezioro Mikołajskie zajmuje południowy fragment "Wielkiej Rynny", ciągnąc się od Popielskiego Rogu przy wejściu na Śniardwy do Mikołajek. Akwen ma 5,8 km długości i ok. 500 m szerokości. Nie należy do płytkich; maksymalna głębokość wynosi 26 m. Jezioro, którego wody zaliczono do III klasy czystości, należy do typu sielawowego. Na północy jezioro łączy się z Tałtami. Granicę między akwenami wyznaczają mosty w Mikołajkach. W południowym końcu jeziora znajduje się jedno z większych wodnych mazurskich "skrzyżowań". Od Popielskiego Rogu na południe ciągnie się jezioro Beldany i dalej puszczański szlak Jeziora Nidzkiego, a na wschód wąski przesmyk prowadzi na Śniardwy.

Jezioro Nidzkie

■

Jezioro Nidzkie nazywane jest "najpiękniejszym z pięknych". Z jego urodą konkurować mogą tylko Beldany - o wiele bardziej "ucywilizowane" i pełne ludzi.

Na całej długości brzegu Jeziora Nidzkiego leży tylko jedno miasto - Ruciane-Nida i dwie wsie z prawdziwego zdarzenia - Krzyże i Karwica. Reszta osiedli to leśniczówki i odcięte od świata przysiółki. Z tego powodu mniej tu również chętnie korzystających z "cywilizacji" wodniaków. Im dalej na południe, tym bardziej pusto. Wśród ludzi miłujących spokój i przyrodę Nidzkie ma swoich zagorzałych wielbicieli, wracających tu co roku. Jezioro tworzy olbrzymi łuk wygięty ku wschodowi, liczący 23 km długości. Kira Gałczyńska porównała ten kształt do głowy wielkiego jelenia, którego łeb stanowi zatoka Zamordeje Wielkie, a rogi sięgają Rucianego i Wiartla. Na północy jezioro łączy się przesmykiem z wodami Guzianki Wielkiej. Przeciwległy, południowo-wschodni koniec jeziora wyznacza ujście strugi Wiartelnicy, łączącej Jezioro Nidzkie z jeziorem Wiartel. Od strony Rucianego jezioro rozpoczyna się wąską rynną o szerokości 400 m. Po 900 m rozszerza się do 1 km. W tym miejscu znajduje się archipelag wysp, z których największa to Królewski Ostrów. Za wyspami Nidzkie łagodnym łukiem skręca na południe. Za zakrętem leży kolejna wyspa - Koński Ostrów. Od tego miejsca przez ok. 6 km jezioro ma wyrównaną szerokość 800 m, po czym znacznie się rozszerza. Po stronie zachodniej tworzy dużą zatokę Zamordeje Wielkie, szeroką na prawie pięć kilometrów. Na tej samej wysokości po stronie wschodniej jezioro wcina się w las wąską na ok. 300 m i długą na 1,5 km zatoką Zamordeje Małe. Południowe ramię akwenu - od zatoki Zamordeje Wielkie do ujścia Wiartelnicy - ma zmienną szerokość od 200 do 700 m. Początkowo, przez ok. 4 km, prowadzi na południowy wschód, a następnie, na wysokości bindugi Lasek, skręca na północny wschód. Średnia głębokość Jeziora Nidzkiego wynosi 6,2 m. Maksymalną - 23,7 m, osiąga w części środkowej, na wysokości bindugi Łysej. Głębokości są zmienne, występuje nawet kilka mielizn. W południowej części, od bindugi Lasek, jezioro staje się coraz bardziej płytkie, a dno muliste. Woda w Jeziorze Nidzkim należy do II klasy czystości. Cały akwen jest rezerwatem krajobrazowym, który chroni również najpiękniejsze fragmenty Puszczy Piskiej. Jezioro należy do typu leszczowego. Poza leszczami łowi się tu płocie, sandacze, a przede wszystkim dorodne węgorze i szczupaki.

Wielkie Jeziora Mazurskie

Jezioro Niegocin

■

Na Niegocinie nie ma bowiem urokliwych, dzikich zakątków, zapraszających na biwak. Jest za to rozległa tafla wody, jakby stworzona do urządzania regat, czy choćby nieformalnego "pójścia z wiatrem w zawody". Zimą zamarznięta tafla Niegocina jest doskonałym terenem dla miłośników bojerów. Niegocin jest trzecim pod względem rozmiarów akwenem w Krainie Wielkich Jezior Mazurskich.

Ma 2604 ha, jest jeziorem typu morenowego - rozległym, ale dosyć płytkim. Niemniej największa głębia (w okolicach Giżycka) osiąga 40 m. Jezioro należy do typu sielawowego. Przez kilkanaście ostatnich lat Niegocin powoli zamieniał się w biologiczną pustynię. Życie w jego przydennych warstwach jeziora niemalże ustało, zatrute ściekami z Giżycka i Wilkas. Kilka lat temu sytuacja uległa radykalnej poprawie dzięki zamknięciu galwanizerni w Wilkasach i otwarciu (w 1995 r.) dużej oczyszczalni ścieków w podgiżyckim Grajwie. Obecnie wody Niegocina zaliczane są do III klasy czystości. Korzystne zmiany są już wyraźnie widoczne i wyczuwalne. Większość terenów nad Niegocinem pokrywają pola uprawne. W północnej części nad brzegiem jeziora leży Giżycko, a na północnym zachodzie - duże lotnisko Wilkasy. Liczne przystanie w obydwu miejscowościach stanowią główny punkt zainteresowania wodniaków, uprawiających żeglugę turystyczną.

Wielkie Jeziora Mazurskie

Jezioro Ryńskie

.

Jezioro Ryńskie, mimo niezbyt dużych rozmiarów, ma do zaoferowania bardzo wiele – od uroczych leśnych zakątków, poprzez jedno z najwygodniejszych na Mazurach przystanie, po owianą legendą Konrada Wallenroda zamek w Rynie. Atrakcją dla żeglarzy są także dwie wąskie i długie zatoki – Mrówczańska na południu i Rominek na północy oraz kilka wysp urozmaicających taflę wody.

Jezioro Ryńskie stanowi właściwie przedłużenie Tałt w kierunku północno-wschodnim. Skracająca łagodnym łukiem ku wschodowi rynna ma 7,5 km długości. Najgłębsze miejsce – 20,2 m znajduje się w części północnej. Jezioro należy do typu sielawowego, a jego wody zaliczane są do III klasy czystości.

Wielkie Jeziora Mazurskie Jezioro Sztynorckie

■

Jezioro Sztynorckie to oczko wodne o średnicy niespełna kilometra i głębokości 3 m. Woda w jeziorze jest niestety tak brudna, że nie można jej zakwalifikować do żadnej klasy. Jedynym powodem, dla którego warto się tu zapuszczać, jest możliwość odwiedzenia Sztynortu.

Na Jezioro Sztynorckie można przedostać się z Dargina poprzez kanał długości 170 m. Nie trzeba kłaść masztu. Przy przeciwnym wietrze można jacht przeburlaczyć.

Jezioro Śniardwy

Śniardwy nie bez przyczyny nazywane są mazurskim morzem. Powierzchnia tego największego w Polsce jeziora wynosi 11 383 ha. Wąskie przesmyki łączą główny akwen z kilkoma mniejszymi jeziorami, traktowanymi jako zatoki wielkiego sąsiada. Jeżeli przy obliczaniu powierzchni Śniardw wziąć po uwagę również Seksty, Kaczerajno i Warnołty, uzyska się wynik 11 487,5 ha.

Tyrkło, Tuchlin i Łuknajno również łączą się z wielkim jeziorem, jednak nie wlicza się ich do ogólnej powierzchni "mazurskiego morza". Śniardwy leżą w rozległym zagłębieniu moreny dennej. Podobnie jak inne jeziora morenowe, są one duże, ale płytkie. Efektem takiego ukształtowania są podwodne kamienie oraz wysokie fale spowodowane wiejącymi na dużej przestrzeni wiatrami. Akwen ten jest uważany za jedną z większych mazurskich atrakcji żeglarskich. Można tu poczuć prawdziwą przestrzeń, złapać w żagle niemal morski wiatr i pobawić się z falą. Otaczające Śniardwy mniejsze jeziora to miejsca naprawdę niezwykle zarówno z przyrodniczego, jak i estetycznego punktu widzenia. Łuknajno i Warnołty mają status rezerwatów. Sąsiadujące z Puszcą Piską Seksty i Kaczerajno obfitują w urokliwe zakątki, a stosunkowo rzadziej odwiedzanym jeziorom Tyrkło i Tuchlin również nie można odmówić malowniczości.

Śniardwy przypominają swoim kształtem potężny trójkąt, którego dwa wierzchołki leżą na linii wschód - zachód, a jeden skierowany jest na południe. Odległość od zachodniego wierzchołka, który tworzy Zatoka Łukniańska, do wschodniego, gdzie leży Okartowo, wynosi niemal 18 km, a południowy kraniec jeziora - Bramka Seksteńska - odległy jest od północnego brzegu o niemal 10 km. Opowieści o Śniardwach, które są tak ogromne, że nie widać przeciwnego brzegu, należy jednak włożyć między bajki. Jeżeli nawet tak się zdarza, to bynajmniej nie z dzięki rozmiarom jeziora, lecz z powodu ograniczonej widoczności.

Kształt jeziora jest regularny, linia brzegowa formuje tylko kilka zatok: na północnym zachodzie rozległą, półokrągłą Zatokę Łukniańską, na północnym wschodzie mniejszą Okartowską oraz dwie o skromniejszych rozmiarach - Kwik w części południowo-wschodniej, przy ujściu Wyszki oraz Szybę na południowym zachodzie. W południowej części akwenu znajdują się dwie wyspy - Czarci Ostrów i Wyspa Pajęcza. Jako trzecią, największą wyspę na Śniardwach, wymienia się niekiedy położony nieopodal pozostałych Szeroki Ostrów, tak naprawdę jest to jednak półwysep połączony z lądem wąską groblą.

Śniardwy są wyjątkowo płytkie. Co prawda głębokość maksymalna wynosi 23,4 m, ale już średnią ocenia się na zaledwie 5,8 m. Na Śniardwach roi się od nieoznakowanych mielizn, najczęściej obfitujących w leżące tuż pod poziomem wody kamienie. Płycizny przybrzeżne zaczynają się z reguły co najmniej 50 m od lądu. Dno przy brzegach bywa kamieniste.

Śniardwy łączą się z kilkoma innymi akwenami. Na zachodzie wąski przesmyk, nazywany Przeczką, prowadzi na Jezioro Mikołajskie. Na północnym zachodzie jezioro ma połączenie z jez. Łuknajno, od północy, za Suchym Rogiem, sąsiaduje z nim jez. Tuchlin, a na północnym wschodzie, w rejonie Okartowa, znajduje się przejście na jez. Tyrkło. W południowym krańcu jeziora szeroka na 300 m Bramka Seksteńska otwiera się na jez. Seksty. W zatoce Szyba znajduje się wejście na Warnołty. Woda w jeziorze zaliczana jest do drugiej klasy czystości.

Wielkie Jeziora Mazurskie

Jezioro Święcajty

Jezioro Święcajty (nazwa pochodzi od słowa święta, które w języku staropruskim znaczyło toń) jest najdalej wysuniętym na wschód akwenem należącym do Mamr.

Ma 5,4 km długości i 2,4 km szerokości. Jego owalny kształt urozmaicają dwie zatoki - Paluszek na północy i Kalska na zachodzie. Na Święcajtach znajdują się dwie wyspy. Położona na północnym wschodzie Wyspa Tartaczna jest niewielką kępą otoczoną pierścieniem trzin, ale Wyspa Kocia na zachodzie jeziora jest całkiem spora. W najgłębszym miejscu, znajdującym się na południe od Wyspy Kociej, Święcajty osiągają 28 m. Wody jeziora należą do II klasy czystości. Na południowym zachodzie Święcajty łączą się z Mamrami przez Kalską Bramkę, a na wschodzie do jeziora wpływa rzeka Sapina. Święcajty są bardzo atrakcyjnym żeglarsko akwenem, także zimą. Od lat dwudziestych na jeziorze odbywały się niemieckie Tygodnie Żeglarsstwa Lodowego, w latach trzydziestych Mistrzostwa Niemiec, a w 1935 roku bojerowe Mistrzostwa Europy.

Wielkie Jeziora Mazurskie

Jezioro Tajty

■

Tajty są średniej wielkości jeziorem rynnowym, położonym na uboczu głównego szlaku Wielkich Jezior Mazurskich. Zachodni kraniec Tajt połączony jest poprzez Kanał Niegociński z Niegocinem, a przez kanał Piękna Góra z Kisajnem.

Jezioro ma 5,4 km długości. Przez pierwsze 4 km od wschodu wąski pas wody wije się łagodnie wśród wysokich brzegów. Na wysokości wsi Wrone jezioro zwęża się, tworząc zaledwie pięćdziesięciometrowy przesmyk, a następnie, zupełnie niespodziewanie, rozszerza się. W swojej zachodniej części Tajty mają szerokość ponad 1 km. Poza fragmentem położonym w bezpośrednim sąsiedztwie kanałów na jeziorze obowiązuje strefa ciszy. Woda należy do II klasy czystości. Jezioro zaliczane jest do typu sielawowego.

Kanały na trasie Krainy Wielkich Jezior

Kanał Grunwaldzki – łączy jezioro Tałtowisko z jez. Kotek Wielki.

Długość kanału – 490 metrów

Głębokość tranzytowa – 1,5 m.

Szerokość tranzytowa – 12 m.

Typ brzegu – opalowany

Kanał Kula – łączy jez. Jagodne z jez. Boczne.

Długość kanału – 120 m.

Głębokość tranzytowa – 1,5 m.

Szerokość tranzytowa – 12 m.

Typ brzegu – mieszany (ziemny - opalowany)

Kanał Mioduński – łączy jez. Kotek Wielki z jez. Szymon.

Długość kanału – 1920 m.

Głębokość tranzytowa – 1,5 m.

Szerokość tranzytowa – 12 m.

Typ brzegu – mieszany (betonowy - opalowany)

Kanał Sztynorcki – łączy jez. Dargin z jez. Sztynorckim.

Długość kanału – 170 m.

Głębokość tranzytowa – 1,5 m.

Szerokość tranzytowa – 10 m.

Typ brzegu – betonowy

Kanał Szymoński – łączy jez. Szymon z jez. Szymoneckim (część jez. Jagodnego)

Długość kanału – 2360 m.

Głębokość tranzytowa – 1,5 m.

Szerokość tranzytowa – 12 m.

Typ brzegu – betonowy

Kanał Tałcki – łączy jez. Tałty z jez. Tałtowisko.

Długość kanału – 1620 m.

Głębokość tranzytowa – 1,5 m.

Szerokość tranzytowa – 12 m.

Typ brzegu – betonowy

Kanał Węgorzewski z rzeką Węgorapą – łączy jez. Mamry z portem w Węgorzewie.

Długość kanału razem z rzeką – 2600 m.

Głębokość tranzytowa – 1,5 m.

Szerokość tranzytowa – 12 m.

Typ brzegu – mieszany (betonowo - ziemno - opalowany)

Atrakcyjne miejsca na trasie rejsu

GIERŁOŻ – kwatera Hitlera

W Europie istniało kilka kwater głównych Wodza Trzeciej Rzeszy. Większość wojennych kwater, tak jak Wilczy Szaniec, znajdowało się w oddaleniu od dużych miast, wewnątrz dużych kompleksów leśnych, otoczonych jeziorami i bagnami co ułatwiało ukrycie przed oczami pilotów i prawie niemożliwy dostęp lądem.

O lokalizacji Wilczego Szańca zadecydowało wiele czynników, między innymi:

- las znajdował się w pobliżu granicy ze Związkiem Radzieckim, a plan "Barbarossa" przewidywał atak na ZSRR,
- obszar Rzeszy Niemieckiej był podzielony na okręgi obronne. Jednym z najbardziej ufortyfikowanym był okręg nr 1 - Prusy Wschodnie. Posiadał on wiele twierdz (Giżycko, Toruń, Kłajpeda, Piława) i tzw. rejonów umocnionych z okopami przeciwpancernymi, zaporami przeciwczołgowymi i zasiekami z drutu kolczastego.
- obszar był położony w dużym oddaleniu od arterii komunikacyjnych, w starym mieszanym lesie stanowiącym całoroczną, naturalną osłonę obiektów,
- rozciągające się na wschód Wielkie Jeziora Mazurskie stanowiły naturalną przeszkodę dla wojsk lądowych.

W lipcu 1940 roku twórca "Organisation Todt", 50-letni gen. mjr dr inż. Fritz Todt otrzymał zadanie budowy tajnego obiektu w Die Görlich (Gierłoż). Inżynierowie Todta byli znakomitymi specjalistami od budowy umocnień wojskowych i bunkrów. Dlatego to właśnie jemu zlecono przygotowanie jednego z najsłynniejszych i najtajniejszych obiektów II Wojny Światowej - kwatery kętrzyńskiej nazwanej "Wilczym szansem" - "Die Wolfsschanze".

Wczesną jesienią, pod pozorem budowy zakładów chemicznych "Askania" w Gierłoży rozpoczęto prace. Wiosną 1941 roku umocniono nawierzchnie dróg, założono bocznice kolejową a na rozległych łąkach wybudowano lotnisko. Pod drzewami powstawały bunkry

i umocnione zabudowania. Główne bunkry nie posiadały okien i kształtem przypominały prostokątne bloki betonowe lekko zwężające się do góry a do ich wnętrza prowadziło kilkoro drzwi. Ze zdjęć wykonanych w bunkrach wynika niezbicie, iż musiały istnieć tutaj podziemia o kilku kondygnacjach. Piętra były zaopatrzone w windy i inne specjalne zabezpieczenia. Wilczy szaniec odznaczał się niezwykle skomplikowanym systemem bezpieczeństwa, który zawiódł tylko raz gdy płk Claus hrabia Schenk von Stauffenberg przemycił bombę.

Ścisły obszar kwatery wynosił 250ha, lasu - 800ha. Całość zabezpieczona była zaporami z drutu kolczastego oraz polami minowymi o szerokości od 50 do 100m. Cały obszar kwatery składał się z trzech koncentrycznie położonych stref bezpieczeństwa.

Pierwsza strefa położona była na północ od linii kolejowej. Znajdowały się tu schrony Hitlera, Keitla, dr Dietricha, Bormanna oraz centrala telefoniczna. Były tam także żelbetowe i ceglane budowle Jodla, Göringa, wydziału personalnego wojsk lądowych, adiutantury osobistej oraz batalionu przybocznego. Oprócz tego w strefie pierwszej znajdowały się dwie herbaciarnie, dwa kasyna, kotłownia i sauna. Przed wejściem do tej strefy sprawdzano dokładnie przepustki i tożsamość najbardziej znanych osobistości, ministrów i generałów.

Druga strefa, położona na południe od szosy łączącej Kętrzyn z Węgorzewem mieściła wydziały sztabowe sił zbrojnych Wehrmachtu oraz pomieszczenia batalionu przybocznego Hitlera. Znajdowała się tu także centrala dalekopisowa, a w wybudowanym w 1911r. domu wypoczynkowym (Kurhaus) - kasyno oficerskie. Do wejścia na ten teren upoważniały także specjalne, lecz rzadziej zmieniane przepustki. We wschodniej części drugiej strefy, znajdowały się obiekty należące do przedstawicielstw naczelnych dowództw marynarki wojennej, ministerstwa spraw zagranicznych, oraz najpotężniejszy obiekt całego kompleksu - schron przeciwlotniczy ogólnego użytku.

Trzecia strefa obejmowała budynki w pobliżu szosy i na peryferiach kwatery oraz pomieszczenia dla straży i bunkry obrony przeciwlotniczej. Straż nad urządzeniami zabezpieczającymi powierzono elitarniej "Leibstandarte" - Gwardii Przybocznej Hitlera oraz wybranym żołnierzom z równie elitarnego "Großdeutschland". Oprócz silnych baterii przeciwlotniczych w lesie trzeciej strefy zakwaterowano batalion pancerny, stanowiska moździerzy oraz trzy baterie osławionych 88-mek.

Wywiad radziecki i aliancki nigdy nie zdołał zlokalizować położenia kwatery. Nawet okoliczna ludność Gierłóży zaintrygowana ruchliwym życiem w pobliskim lesie nie wiedziała, co naprawdę się tam kryje.

Właśnie w Wilczym Szańcu miał miejsce słynny zamach na Hitlera. W czwartek 20 lipca 1944r. dokładnie o godzinie 12:42 potężny wybuch wstrząsnął kwaterą, w powietrzu fruwały framugi okienne i urwane gałęzie. Bombę z opóźnionym zapłonem przywiózł przybyły na naradę z Berlina pułkownik Claus von Stauffenberg. Eksplozja nie zabiła jednak Hitlera. Doznał on tylko niewielkich obrażeń i był w stanie jeszcze tego samego dnia przyjąć przybyłego z wizytą Mussoliniego.

GIŻYCKO – zamek krzyżacki

Giżycko. Zamek w Giżycku, zamek wzniesiony przez zakon krzyżacki ok.1341r, położony nad kanałem Łuczańskim łączącym jeziora Niegocin i Kisajno. Siedziba prokuratora zakonnego.

Wygląd pierwotny

Stan obecny

Składał się z domu mieszkalnego i prostokątnego dziedzińca otoczonego murem, za którym znajdowała się fosa. W 1365r Litwini pod wodzą Kiejstuta zdobyli i spalili zamek, po czym Krzyżacy odbudowali warownię. W połowie XVI w zamek przebudowano, nadając mu charakter renesansowej siedziby. Po sekularyzacji zakonu miał w nim siedzibę starosta książęcy. Po rozbiórce dokonanej w XIXw. do naszych czasów zachowało się jedno skrzydło mieszkalne.

MOST OBROTOWY

na kanale Łuczańskim w Giżycku

GODZINY OTWARCIA MOSTU DLA ŻEGLUGI

- od 1 czerwca do 15 września 2004

ZAMKNIĘTY ŻEGLUGI	DLA	OTWARTY ŻEGLUGI	DLA
08.35 - 10.30		10.30 - 11.30	
11.30 - 12.25		12.25 - 13.05	
13.05 - 13.40		13.40 - 14.50	
14.50 - 15.45		15.45 - 17.25	
17.25 - 18.25		18.25 - 19.05	
19.05 - 08.05		08.05 - 08.35	

W okresie od 1.04.2004 do 31.05.2004 i od 16.09.2004 do 31.10.2004 r, most będzie otwierany dla ruchu wodnego po wcześniejszym uzgodnieniu telefonicznym z obsługą mostu pod telefonem :

(0-87) 428-12-56 lub 428-27-23 kom. 0606951722

Od 01.11.2004 do 31.03.2005 most będzie zamknięty dla ruchu wodnego.

HISTORIA

Most obrotowy został zbudowany w 1889r. przez firmę Bechelt C.O. Grundberg und Shel z Zielonej Góry. Most zbudowano w celu zapewnienia dogodnego połączenia miasta z Twierdzą Boyen zbudowaną w latach 1844-1857. Ówczesni inżynierowie skonstruowali ponad 20-to metrowej długości i 8-mo metrowej szerokości ruchome przesłó o oryginalnym sposobie zwodzenia w bok, a nie do góry jak to się odbywało w tradycyjnych tego rodzaju konstrukcjach.

Most ważący ponad 100 ton za pomocą odpowiednich przełożeń może być obracany ręcznie przez jednego operatora. W latach 1960-1970 w ramach modernizacji, most został wyposażony w napęd elektryczny. W latach 60-tych zainstalowano napęd elektryczny co doprowadziło do zniszczenia nabrzeża (przez silne uderzenia). Most więc rozebrano, a na jego miejsce postawiono most saperski. Ten ostatni nie został przez mieszkańców zaakceptowany. Dopiero od 1993r. po przywróceniu stanu pierwotnego, most obrotowy został ponownie otwarty. Obecnie jego obsługa odbywa się ręcznie, zgodnie z pierwotnym założeniem konstruktorów.

Cała operacja otwierania mostu zajmuje jednemu człowiekowi ok. 5min. Jest jedną z niewielu tego typu konstrukcji w Europie. Most otwierany jest według dziennego rozkładu dostosowanego do rozkładu rejsów statków Żeglugi Mazurskiej.

JAK TO DZIAŁA?

- Aby otworzyć most operator najpierw zdejmuje blokady, unosi 100-tonowe przesło do góry przy pomocy specjalnych przełożeń kołem-korbą w wartowni; następnie wkłada korbę w specjalne gniazdo i obraca całą konstrukcję idąc wokół otworu i pchając drążek (handszpak). Korba obraca kołem zębatym zamontowanym w przęśle, które przesuwa się po szynie zębatej w kształcie łuku. Cały most zawieszony jest na dwóch kołach, które spoczywają na szynie w kształcie okręgu oraz wspomnianej szynie zębatej.

Podobną konstrukcję można zobaczyć także w Międzyrzeckim Rejonie Umocnionym (MRU) w okolicach miejscowości Kursko k/ Międzyrzecza. Zbudowany w 1937r. most z zewnątrz bardzo przypomina giżycki i także otwiera się na bok, z tą jednak różnicą, że był napędzany silnikiem.

TWIERDZA BOYEN

w Giżycku

Twierdza Boyen wzniesiona w latach 1844-1856 jest doskonale zachowanym przykładem pruskiej szkoły fortyfikacyjnej. Położona na zachód od Giżycka, na wąskim przesmyku pomiędzy dużymi jeziorami Niegocin i Kisajno, stanowiła główne ogniwo w łańcuchu umocnień zamykających od wschodu dostęp na teren państwa pruskiego. Zbudowana została na obszarze liczącym ok.100ha i stanowiła bardzo ważny obiekt strategiczny Prus Wschodnich.

Twierdza otoczona jest kamiennie-ceglanym murem o długości 2303m. z wewnętrzną powierzchnią 100 ha. Narożniki muru skazamatomowano tworząc małe przykryte ziemią schrony dla żołnierzy. Fosa otaczająca twierdzę była sucha i od strony przeciwskarpy opatrzona kratą forteczną. Doskonale zachowane formy ziemne - wały, skarpy, pochylnie i place ćwiczeń czynią całość doskonale broniącą przed nieprzyjacielem. Stan zachowania substancji zabytkowej twierdzy, schrony i budynki, ocenia się na poziomie dobrym. Potwierdza to, że Twierdza Boyen należy do najlepiej zachowanych XIX-wiecznych założeń obronnych w Polsce.

Pomysł wybudowania twierdzy zrodził się w wyniku doświadczeń wojen napoleońskich, w pismach generałów: von Grolmanna i von Boyena z 1818 roku. Jednak dopiero 9 grudnia 1841 roku król Fryderyk Wilhelm IV wydał decyzję o budowie twierdzy w rejonie Giżycka. Lokalizacja została uzgodniona po przeprowadzeniu wizji lokalnej w 1842r. przez gen. von Grolmanna, von Krausenecka i von Astera. Budowę rozpoczęto 5 kwietnia 1843 roku od projektu i pierwszych prac ziemnych w rejonie donżonu - niwelacji terenu i kopania studni. Kamień węgielny położono tu 4 września 1844r. z udziałem władz. Prace projektowe i wstępne rozpoczęte przez gen. Astera zostały zakończone w 1846r. projektem mjr Westphala. 24 grudnia 1846 roku król Fryderyk nadał jej nazwę FESTE BOYEN - (Twierdza Boyen). Trzy bastiony otrzymały imiona generała von Boyena LEOPOLD, LUDWIK, HERMAN, a pozostałe trzy RECHT (PRAWO), SCHWERT (MIECZ), LICHT (ŚWIATŁO) - od rodowego hasła generała. Układ ten wynikał z projektu budowy, który zakładał wzniesienie twierdzy na planie wieloboku zbliżonego do sześcioramiennej gwiazdy z sześcioma frontami obronnymi.

Budowę obiektów murowanych rozpoczęto w 1847r. i prowadzono do końca 1853r. Jednocześnie budowano zaplecze twierdzy jak i koszary, spichlerze, magazyny prochowe, drogi wewnętrzne pod wałami oraz pozostałe obiekty ziemne. Powstało więc ogromne dzieło militarne ziemno-murowane, które tworzą: wysoki wał oddzielony od fosy murem kamiennie-ceglany z ryglowymi strzelnicami karabinowymi (tzw. mur Carnota) oraz przedwał z kratą forteczną. Twierdza posiada cztery bramy: Kętrzyńską, Giżycką, Prochową i Wodną (z mostem zwodzonym), przed którą do roku 1868 była przystań wodna.

Umownie rok 1855 przyjmowany jest za datę ukończenia budowy, lecz należy pamiętać, że twierdza musiała być unowocześniana w miarę rozwoju techniki wojennej. Tak więc w roku 1908 przeprowadzono na jej terenie liczne modernizacje m.in. działa starego kalibru wymieniono na 100 i 150mm haubice, na wale głównym zainstalowano 90mm działa i 37mm działka szybkostrzelne. Ponadto stopniowo powstawał arsenał i laboratorium prochowe, schrony koszarowe, budynki ćwiczeń, stacja gołębi pocztowych oraz 23 inne budynki. Gdy Giżycko otrzymało połączenie kolejowe w 1868 roku zasypano przystań przy bramie Wodnej, do której podciągnięto nasyp i ułożono tor kolejowy.

Podczas I wojny światowej twierdza dała świadectwo swego strategicznego znaczenia. 26 sierpnia 1914r. na przedpolach twierdzy doszło do półtoragodzinnego ostrego starcia pomiędzy Rosjanami a Niemcami, a dnia kolejnego komendant obleganej twierdzy płk Busse odrzucił żądanie poddania się. Powtórny atak na tę budowlę w lutym 1945r. został odparty, a wojska rosyjskie zostały zmuszone do wycofania się.

W 1939 r. Garnizon Giżycki w składzie: 605 dywizja do zadań specjalnych, 23dyw. piechoty oraz 10 brygada cyklistów, wszedł w skład grupy Armii "Nord" (Północ) i pod wodzą gen. Heinza Guderiana wzięła udział w walkach m.in. pod Wizną. Zimą 1945 r. wojska III Frontu Białoruskiego obeszły Giżycko, a broniąca IV Armia gen.Hossbacha została okrążona i zmuszona do poddania się. Twierdza została oddana bez żadnego wystrzału!

Obecnie teren twierdzy poprzecinany jest licznymi oznakowanymi ścieżkami spacerowymi. Znajduje się tu schronisko młodzieżowe dla ok.200 osób, jak również działa tu Towarzystwo Miłośników Twierdzy Boyen. Co roku, w okresie letnim, na terenie amfiteatru znajdującego się obok bramy Prochowej, odbywają się liczne imprezy połączone z koncertami, takie jak "Ukleja", "Szanty w Giżycku" i szereg innych.

KANAŁ MAZURSKI

Wodne połączenie Mazur z Bałtykiem

Kanał Mazurski jest jedną z unikalnych budowli z oryginalnymi rozwiązaniami technicznymi, wspornie wkomponowany w środowisko naturalne.

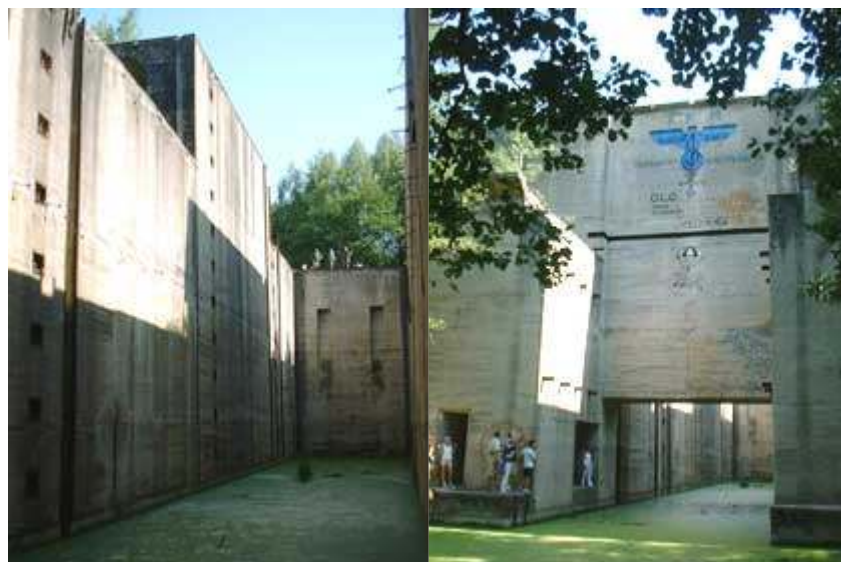
HISTORIA I PRZEZNACZENIE

Pierwsze projekty budowy pochodzą z lat 1862/1864. Były one kilkakrotnie modyfikowane. Celem budowy było odprowadzenie w kierunku północnym wód z Wielkich Jezior Mazurskich do rzeki Pregoly w celu uzyskania drogi wodnej do Bałtyku, oraz wykorzystania energii wodnej do poruszania siłowni wodnych i osuszenia około 17 tysięcy hektarów łąk. W późniejszym okresie zrezygnowano z funkcji energetycznej kanału i planowano wykorzystać go jedynie jako drogę wodną do transportu drewna, materiałów budowlanych, torfu oraz turystyki. Niektórzy snują przypuszczenia, jakoby Kanał Mazurski miał służyć jako droga wodna dla okrętów podwodnych typu U-Boot, a na Mazurach planowano budowę bazy remontowej tych jednostek. Tym przypuszczeniom przeczą jednak wymiary śluz 45 x 7,5m i głębokość ok. 2m.

Wg ostatniego z projektów zaplanowano dziesięć stopni wodnych o spadkach od 5 do 17m. Budowę kanału rozpoczęto w roku 1911, lecz wybuch wojny w 1914 r. przerwał prace, następnie wznowiono je dopiero w 1934r. W czasach III Rzeszy kanał był obiektem tajnym. Na mapach topograficznych z 1939r nie zaznaczono śluz i innych budowli wodnych. Ostatecznie budowę przerwano w 1942r. i już nie wznowiono. W momencie przerwania prac budowlanych cały kanał był naplnięty wodą. Po wojnie po wkroczeniu wojsk Armii Czerwonej na terenie Prus Wschodnich nastąpiła grabież i wywóz ocalałych urzędów. Dewastację dokończyli osadnicy.

OPIS:

Łączna długość kanału od miejscowości Mamerki nad jeziorem Mamry do rzeki Łyny na terenie obwodu kaliningradzkiego wynosi 51km z czego na terenie Polski 22km. Różnica poziomów wód pomiędzy jeziorem Mamry (116,3m n. p. m.) i rzeką Łyną (5,1m n. p. m.) wynosi 111,2m. Średni koszt budowy 1km kanału wynosił około 800.000 marek niemieckich. Na kanale znajduje się 10 śluz i 2 jazy walcowo-ruchowe, konstrukcji betonowej o ręcznym napędzie mechanizmów.

Jazy znajdują się na 3,3 km we wsi Leśniewo oraz na 9,0km we wsi Guja. Nie hamują one przepływu wody, światło ich jest równe szerokości kanału. Na odcinku do jeziora Rydzówka szerokość kanału wynosi 20-25m, głębokość 1,4-1,6m, na odcinku od jeziora Rydzówka szerokość kanału wynosi 20 m, a głębokość 1,2m. Kanał był projektowany do przepływu statków o wyporności do 240ton i przebiega w sztucznych wykopach lub specjalnych nasypach ziemnych o łącznej długości 48km, oraz przez jezioro Rydzówka 3,3km. Powyżej śluzy w Leśniewie kanał jest odcięty groblą poprzeczną bez urządzeń spustowych. Niżej niedokończona śluza Leśniewo Górne (30% zaawansowania budowy). całkowicie nieczynny odcinek kanału (900 m) zarośnięty i niedokończona śluza Leśniewo Dolne (15% zaawansowania budowy). Wszelkie budowle melioracyjne związane z kanałem są nieczynne. Na trasie kanału oprócz 5 śluz znajdowały się 3 mosty kolejowe i 8 drogowych oraz 3 jazy i trzy poprzeczne groble ziemne. Niektóre wymienione obiekty zostały w styczniu 1945r. wysadzone w powietrze. Przy śluzie Guja i w Przystani pobudowano strażnice wodne wraz z budynkami gospodarczymi przeznaczonymi dla pracownika obsługi śluzy.

Wszystkie istniejące urządzenia na kanale są traktowane jako zabytki hydrotechniki.

MAMERKI

Kwatera Naczelnego Dowództwa Wojsk Lądowych (OKH) "Mauerwald"

Kwatera została wybudowana w odległości 18 km na wschód od kwatery Hitlera (Gierłoż), w lesie, w miejscowości Mamerki nad Kanałem Mazurskim.

Teren kwatery to trzy strefy: "Fritz" (Fryderyk), "Quelle" (źródło) i "Brigitten Stadt" (miasto Brygidy).

HISTORIA KWATERY

We wrześniu 1940r. grupa oficerów OKH rozpoznaje teren, a szef Sztabu Generalnego OKH gen. Franz Halder zatwierdza. Prace budowlane kwatery zostały powierzone Organizacji Todt, która siłami około 2000 robotników pod przykrywką firmy Chemische Werke "Askania" w terminie do 01.05.1941r. miała wybudować kwaterę główną dla OKH. Na terenie ok.250 ha wybudowano ponad 200 różnego rodzaju obiektów, w tym 34 obiekty żelbetowe, dwa ciężkie schrony przeciwlotnicze oraz wiele murowanych i drewnianych.

15.05.1941r. w Sztabie Generalnym OKH zarządzono przygotowanie do przeprowadzki na nowo utworzone stanowisko dowodzenia w Mamerkach.

21.05.1941r. rzut polowy Sztabu Generalnego OKH przeprowadził się do Mamerek.

23.06.1941r. z Berlina samolotem do Elbląga, a następnie samochodem do nowej kwatery przybywa gen. płk Franz Halder, 24.06.1941 przybywa naczelny dowódca wojsk Lądowych feldmarszałek Walther von Brauchitsch.

Cała kwatera została rozmieszczona w lesie między jeziorem Mamry, a linią kolejową Kętrzyn - Węgorzewo i została podzielona na trzy strefy bez jakiegokolwiek granicy podziału. Występowała pod ogólnym kryptonimem "Anna". Z lewej strony od szosy Kętrzyn - Węgorzewo rozmieszczony był Sztab Generalny Wojsk Lądowych (OKH) pod kryptonimem

"Fritz" (Fryderyk). Kryptonim "Fritz" nadano dla upamiętnienia Fryderyka II Hohenzollerna (1712-1786), króla pruskiego zwanego Fryderykiem Wielkim. W tej strefie mieszkał feldmarszałek Walther von Brauchitsch, który w dniu 19.12. 1941r. został zdjęty ze stanowiska za klęskę pod Moskwą, a wtedy Hitler osobiście obejmuje dowództwo nad wojskami lądowymi. Mieszkali tu również: gen. płk Franz Halder - szef Sztabu Generalnego OKH (24.09.1942 r. pozbawiony stanowiska w Winnicy na Ukrainie), gen. płk Friedrich Paulus - I zastępca szefa Sztabu Generalnego d/s dowodzenia operacyjnego (do 4.02.1942), gen. Adolf Heusinger szef Oddziału Operacyjnego Sztabu Generalnego Wojsk Lądowych (20.07.1944 ranny podczas zamachu na Hitlera) i inni.

Znajdowały się tu następujące oddziały:

- Oddział Centralny - zajmował się całością zagadnień związanych z organizacją, strukturą i obsadą personalną Sztabu Generalnego.
- Oddział I Operacyjny - kierował całością prowadzenia walk na wschodzie.
- Oddział II Organizacyjny - organizacja i rozbudowa wojsk stanu wojennego
- Oddział XII - Obce Armie "Wschód" - prowadził badania sił i zamiarów radzieckiego przeciwnika oraz materiałów wywiadu wojskowego, Abwehry.
- Oddział Attache Wojskowych - kierował działalnością niemieckich attache wojskowych za granicą, śledził działalność attache państw obcych akredytowanych w Niemczech. W kwaterze OKH przebywali attache wojskowi: fiński gen. Talvela, węgierski gen. Vasvary i japoński gen. Banzai.
- Zarząd Personalny OKH - zajmował się obsadą personalną dowódców wojskowych na froncie, jego szefem był gen. Bodwin Keitel, brat feldm. Wilhelma Keitla - szefa OKW.
- Generałowie rodzajów wojsk przy Naczelnym Dowódcy Wojsk Lądowych piechoty, artylerii, łączności, inżynieryjnych, chemicznych, lotnictwa, marynarki wojennej, wojsk szybkich; wraz ze swoimi sztabami roboczymi. Sztab Generalny Wojsk Lądowych kierował wyłącznie walkami na Froncie Wschodnim.

Komendantem kwatery OKH był gen. von Gundel, a dowódcą batalionu wartowniczego od 12 lipca 1941r. mjr Mathes. Kwatera była ochraniać przez batalion wartowniczy Wehrmachtu, który był całkowicie zmechanizowany, zaopatrzony w środki obrony przeciwlotniczej, przeciwpancernej i ciężką broń maszynową. Był przygotowany do prowadzenia walki w każdym przypadku. Oprócz batalionu wartowniczego na terenie kwatery było 60 funkcjonariuszy tajnej żandarmerii polowej i agentów Abwehry.

Ogółem w kwaterze zamieszkiwało około 1500 osób, w tym ponad 40 generałów.

Hitler złożył trzy wizyty w kwaterze OKH:

- 30.06.1941 z okazji 57 rocznicy urodzin szefa Sztabu Generalnego OKH gen. Franza Haldera, spotkanie odbyło się przy herbatce w domu feldm. Brauchitscha.
- 25.08.1941 wizyta Mussoliniego z Hitlerem. Hitler i Mussolini przybyli do OKH z "Wilczego Szańca" drezyną motorową, która stale kursowała pomiędzy kwaterą Hitlera a kwaterą OKH "Anna"
- 14.07.1942 z okazji 40-lecia służby wojskowej gen. R Haldera. Hitler ofiarował Halderowi swój oprawiony w srebrną ramkę portret z własnoręcznym podpisem. Był to ostatni pobyt Hitlera w OKH.

Wizyty innych gości w OKH:

- 9.09.1941 Miklos Horthy - admirał, regent, węgierski dyktator.
- 11.02.1942 Ion Antonescu - rumuński marszałek i szef państwa.
- 27.06.1942 Carl Gustaw Mannerheim - marszałek Finlandii, naczelny dowódca w wojnach z ZSRR 1939-40 i 1941-44.

W kwaterze działała aktywna grupa generałów i oficerów z płk. Clausem Stauffenbergiem na czele. Do czołowych współpracowników należeli: gen. H. Stieff - szef Wydziału Org. Szt. Gen., gen. E. Wagner - główny Kwatermistrz Szt. Gen., gen. E. Fellgiebel szef Łączności OKH, oraz wielu oficerów niższych stopni. Kpt. Hans von Herward, kpt. Joachim Kuhn, por. Albrecht von Hagen i inni.

Polowa kwatera OKH została wybudowana na terenie dóbr należących do magnackiej rodziny Lehndorffów. W dniu 2.10.1941 r. Lehndorff przekazuje prośbę Goerdelera o rozmowę z Halderem. Prośba została odrzucona. Gen. Halder uważał za niewskazane, aby dr Goerdeler, jeden z czołowych przywódców opozycji przeciwko Hitlerowi pojawił się w silnie strzeżonej kwaterze OKH.

W okresie 16.07.42-30.10.42 kwatera była przeniesiona do Winnicy na Ukrainie. Kwatera z nieznanych powodów nie została wysadzona w powietrze.

STACJA BADAWCZA ROLNICTWA EKOLOGICZNEGO I HODOWLI ZACHOWAWCZEJ ZWIERZĄT POLSKIEJ AKADEMII NAUK W POPIELNIE

W latach pięćdziesiątych utworzono w Popielnie placówkę Polskiej Akademii Nauk. Podstawowym celem powołania tej naukowej placówki było dążenie do wzbogacenia i ratowania naszych zasobów przyrodniczych. Popielno, ze względu na swe położenie i walory przyrodnicze, okazało się doskonałym miejscem do realizacji tego programu. Położone jest ono w centrum Puszczy Piskiej, na półwyspie otoczonym czterema jeziorami - Beldany, Mikołajewskie, Śniardwy i Wartoły.

Od ponad 40 lat prowadzonych jest w Popielnie szereg prac związanych z ochroną przyrody:

- powstał tu program hodowli wolnej konika polskiego znanej szeroko w kraju i za granicą,
- zorganizowano tu jedyną w Polsce hodowlę fermową bobrów, umożliwiającą poznanie biologii tego zwierzęcia,
- prowadzone są unikalne prace, znane w kraju i na świecie, dotyczące biologii cyklu poroża, rozrodu i behawioru jelenia szlachetnego,
- prowadzona jest hodowla zachowawcza bydła rasy polskiej czerwonej,
- prowadzone są prace z zakresu rolnictwa proekologicznego ,
- las doświadczalny o powierzchni 1600 ha stanowi rezerwat dla wolnożyjących tabunów konika polskiego. Prowadzone są tutaj prace nad kształtowaniem biologicznym różnorodnych ekosystemów leśnych, odtwarzaniem naturalnych zasobów leśnych oraz oddziaływaniem turystyki na kształtowanie się ekosystemów leśnych.

SZTYNORT

Pałac Rodu Lehndorff

W Sztynorcie znajduje się XVII-wieczny pałac rodu Lehndorff. Często gościem był tam biskup Ignacy Krasicki, który miał ponoć powiedzieć hrabiemu Heinrichowi Lehndorffowi, że "Kto ma Sztynort, ten posiada Mazury". Do końca XIX w. była tam stadnina koni krwi arabskiej.

Od roku 1572 do 1945 Sztynort był główną siedzibą rodową Lehndorffów, jednego z potężniejszych rodów szlachty pruskiej. Lehndorffowie pochodzili z rodu Stango, zamieszkującego jeszcze w czasach przedkrzyżackich ziemie chełmińską. W czasach krzyżackich miejscowość nazwano Legendorf a członkowie rodu, sprzyjający Krzyżakom, zaczęli nazywać się von Legendorf, potem Lehndorf i Lehndorff. Dzisiejsza nazwa Sztynort wywodzi się z niemieckiego Steinort co oznacza w wolnym tłumaczeniu kamienny róg. Nazwa prawdopodobnie wzięła się od znanej żeglarzom kamienistej mielizny na jez. Dargin obecnie zwanej Kamieniami Sztynorckimi.

Zachowana do dnia dzisiejszego rezydencja rodowa Lehndorffów powstawała wieloetapowo. Pierwszy pałac usytuowany w innym miejscu uległ zniszczeniu w XVI wieku. Drugą budowlę wzniesiono w latach 1554-1572, jej ślady pozostały w dolnych partiach głównego korpusu budowli (plan prostokąta zbliżonego do kwadratu, podział na trzy trakty, piwnice sklepione krzyżowo i kolebkowo). Budowę właściwego pałacu z wykorzystaniem murów fundamentowych starej, ponoć mocno podupadłej budowli, przeprowadziła Maria Eleonora von Dönhoff w latach 1689-1691. Wzniesiono dwukondygnacyjną budowlę z niewielkim ryzalitem na osi fasady zwieńczonym wysokim, spłaszczonym naczółkiem, a całość przykryto czterospadowym, wielkim, stromym dachem o niespotykanej, bardzo skomplikowanej trzykondygnacyjnej konstrukcji więźby dachowej. Układ wnętrz pozostał trójtraktowy,

w wielkiej sieni znalazły się reprezentacyjne, dwubiegowe, dębowe schody. Wnętrza ozdobiły polichromowane, drewniane stropy, sztukaterie, malowane olejno plafony, dekoracyjne kominki i piece. W tym samym czasie wzniesiono flankujące pałac dwa ciągi budynków gospodarczych z bramą przejazdową, tworzące wewnętrzny dziedziniec, z otwarciem widokowym na Jezioro Sztynorskie.

Od północy pałac okalał rozległy park. Był to na owe czasy jeden z największych parków, osiemnastohektarowy - z wytyczonymi regularnie alejami dębowymi, bogatymi parterami kwiatowymi w pobliżu pałacu, ciekawymi gatunkami drzew, krzewów - ozdobiony parkowymi rzeźbami. Na polanie parkowej, na osi elewacji ogrodowej stał zegar słoneczny wykonany w 1741 roku.

W XIX wieku miała miejsce znaczna przebudowa zespołu i przede wszystkim rozbudowa pałacu. Rozebrano zabudowania gospodarcze flankujące pałac. Jedyne wykorzystując mury fundamentowe dawnego browaru wzniesiono spichlerz nieopodal pałacu, stojący do dziś. Do głównego budynku dobudowano dwa skrzydła, rozciągając pałac wzdłuż, zachodnie zamknęła wieża, kryta czterospadowym wysokim dachem. Zmieniono szczyt ryzalitu fasady, przekształcając go w stylu neogotyckim. Od ogrodu do naroży dobudowano alkierzowe wieże. W parku na końcach alei dębowej równoległej do pałacu wzniesiono od wschodu neoklasycystyczną herbaciarnię, a od zachodu neogotycką kaplicę.

Od lipca 1941 r do 20 listopada 1944 r. w Sztynorcie przebywał Joachim von Ribbentrop - minister spraw zagranicznych Rzeszy. Hrabia Henryk von Lehndorff - właściciel - mógł wtedy zamieszkiwać tylko w jednym skrzydle pałacu.

Podczas działań wojennych w 1945 roku Sztynort nie uległ zniszczeniu, do początku roku 1947 była tu kwatera wojsk sowieckich, punkt zborny zwożonego z bliższych i dalszych okolic mienia, przeznaczonego do wywiezienia na wschód. Po odejściu wojska resztki dawnego wyposażenia pałacu zostały zabezpieczone przez olsztyńskie muzeum. W chwili obecnej, niejednokrotnie już zmieniający się, prywatni właściciele obiektu nie są w stanie unieść kosztów przywrócenia do życia tego przepięknego miejsca. Mimo to jednak warto zaznaczyć to właśnie miejsce na planie letnich wędrówek po Mazurach...

Warte zobaczenia jest także zdewastowane mauzoleum Lehndorffów w kształcie ośmiobocznej rotundy o sklepieniu gwiaździstym. Obiekt znajduje się na półwyspie pomiędzy jeziorem Sztynorskim a jeziorem Łabap.

Przy wjeździe do wsi od Kamionka znajduje się drewniany dworek łowczego z końca XIX w (obecnie w ruinie).

ŚLUZA GUZIANKA

Śluza Guzianka znajduje się pomiędzy jez. Beldany i jez. Guzianka Mała. Została oddana do użytku w 1900 roku czyli ponad sto lat temu i działa po dzień dzisiejszy. Długość komory wynosi 44m, szerokość wrót 7,5m, różnica poziomu wody około 2m. Wrota śluzy otwierane są napędem elektrycznym

Śluza Guzianka jest bardzo ważnym węzłem komunikacyjnym na szlaku Wielkich Jezior Mazurskich. Stanowi wodne połączenie miasta Ruciane-Nida oraz jeziora Nidzkiego z pozostałą częścią szlaku żeglownego. W sezonie każdego dnia przeprawia się w tym miejscu kilkaset jachtów, motorówek, kajaków i innych obiektów pływających. Korzystają z niej także statki białej floty.

Proces śluzowania trwa kilkadziesiąt minut. Zdjęcia poniżej przedstawiają jego przebieg. Wrota górne zostają otwarte i jachty wpływają do komory śluzy (fot.1). Jednorazowo w komorze znajduje się ok. 20 jachtów. Po zamknięciu wrót górnych zostaje wyrównany poziom wody w komorze z poziomem jeziora znajdującego się niżej (poprzez wypuszczenie wody z komory - fot.2). Wówczas zostają otwarte wrota dolne (fot.3). Gdy wszystkie jachty wypłyną z komory (fot.4) - proces powtarza się w drugą stronę.

Telefon do śluzy: (87) 423-10-03

WIOSKA ŻEGLARSKA

Mikołajki

Mikołajki potocznie zwane są letnią stolicą Mazur. Miasto leży nad jeziorem Mikołajskim. Mikołajki są także przystanią Żeglugi Mazurskiej. Najważniejszym zabytkiem miasta jest XIX-wieczny kościół ewangelicki.

Miasto najbardziej znane jest żeglarzom, gdyż właśnie tędy przebiega główny szlak szuwarowych wędrówek. W wiosce żeglarskiej znajduje się duży, dobrze wyposażony port, liczne tawerny, smażalnie i bistro. W sezonie odbywa się tutaj wiele imprez cyklicznych, regat itp.

Historia Mikołajek: pierwotnie wieś kościelna, wzmiankowana w 1444r. Zasiedlone przez ludność pochodzenia polskiego, głównie emigrantów z Mazowsza, w XV-XVI w. Ok.1550r. rozpoczął się napływ osadników niemieckich. Pierwszy drewniany most powstał w Mikołajkach w 1516r. Prawa miejskie od 1726. Pomimo nasilonej akcji germanizacyjnej ludność Mikołajek do końca XIX w. zachowała polski język i tradycje. W 1945r. powróciły do Polski.

Rejs turystyczny po Mazurach – wakacje 2005

Pierwsze postawienie żagli na Mamrach

Przejsie na jezioro Dargin

Uczestnicy rejsu (Sztynort)

Przed nami jezioro Śniardwy

Śluza Guzianka

Lekki przechył na jeziorze Tałty

Bunkry w Mamerkach

Poranek na jeziorze Przyszań

Bibliografia:

- Wojciech Kuczkowski „Szlak Wielkich Jezior Mazurskich”
- Polska. Morze i Jeziora (Przewodnik Podróżnika). Wydawnictwo Pascal.
- miesięcznik „Żagle”
- strona internetowa <http://mazury.info.pl/>